

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Laasasenaho, K. 2020. Väitöskaronkan kiitospuhe. Soinin Joulu, 32 - 35.

Väitöskaronkan kiitospuhe

Kari Laasasenaho, SeAMK Ruoka

Väittelin filosofian tohtoriksi ympäristötekniikasta Tampereen yliopistosta 19.12.2019. Väitöstyöni käsitteli turvetuotannosta vapautuvien suonpohjien jälkikäyttöä, ja erityistarkasteluun olin ottanut sen, voiko suonpohjia käyttää ruokohelven viljelyyn biokaasuntuotantoa varten. Idean tutkimusaiheeseen sain, kun tarkastelin gradussani Soinin biokaasupotentiaalia v. 2012. Soini on yksi Suomen tiheimpiä turvetuotantoalueita, joten sain tutkimukseen motivaatiota kotiseudun oloista.

Olisin voinut kirjoittaa väitöstyöstäni jo viime vuoden Soinin jouluun, mutta jouduin jännittämään aivan loppuun saakka sitä, siirtykö väitös sovitusta aikataulusta. En uskaltanut kirjoittaa syksyllä aiheesta ennen kuin varmistui, että väitöspäiväni osuisi joulukuulle. Aikataulu meni lopulta niin tiukalle, että väitöskirjani saapui painosta täsmälleen sinä päivänä, kun oli viimeinen mahdollisuus laittaa se julkisesti näkyville tiedekuntamme toimistoon ennen sovittua väitöspäivää. Myöhästyminen johtui siitä, etten saanut virolaiselta esitarkastajalta lausuntoa pyydettyssä aikataulussa, vaan lausunnonanto venähti odotettua pidempään.

Oman jännityksensä tilanteeseen toi se, että syksyllä oli pitkä postilakko ja sen seurauksena jouduin lähettämään mm. väitöskutsut sähköpostilla. Lisäksi vastaväittäjä ei saanut omaa kappalettaan väitöskirjasta sovittuun aikaan painotalon erheen takia. Kaikki päättyi lopulta kuitenkin hyvin ja väitöspäivä oli ikimuistoinen. Väitöksen tekeminen on avannut myös yllättäviä ovia, mistä kirjoitan tämän lehden toisessa jutussa.

Väitöskirjan kirjoittaminen on yhteistyötä, vaikka se usein mielletään yksilön tuotokseksi. Tätä yhteistyötä juhlitaan väitöksen jälkeen ns. väitöskaronkassa. Akateemisten perinteiden mukaan väiteltyä kiittää karonkassa omassa puheenvuorossaan vastaväittäjää ja muita työssä avustaneita. Halusinkin tässä yhteydessä julkaista karonkassa pitämäni kiitospuheen hieman muokattuna, sillä väitöstyöhön osallistuneiden ja sitä tukeneiden ihmisten rooli saa usein lopulta liian vähän huomiota. Väitöskirja on tutkijayhteisön, mutta myös koko perheen yhteinen urakka. Haluankin tuoda tämän asian esille. Puheeni oli seuraavanlainen:

"Haluan ensi kiittää vastaväittäjäni professori Anne Tolvasta (Luonnonvarakeskus). Annella oli erinomaisia ja kehittäviä näkemyksiä väitöstyön aiheesta, joita arvostan suuresti. Olin erityisen kiitollinen hänen laaja-alaisesta näkemyksestään aiheeseen, ja siitä, että hän kiinnitti huomiota työn yhteiskunnalliseen kehykseen. Nyt kun olen päässyt tutustumaan häneen ihmisenä, hän on osoittautunut lämpimäksi ja ihmisläheiseksi persoonaksi.

Anne on tehnyt monta vuotta töitä turvemaihin liittyvien tutkimushankkeiden parissa, ja tämä näkyy suurena asiantuntemuksena. Annen osaamisalueita ovat erityisesti metsäekologia, metsäluonnon monimuotoisuus, metsien monikäyttö, metsien ennallistaminen, soiden ennallistaminen ja ekosysteemipalvelut. Scopuksen tietokannan mukaan Anne on osallistunut 85 tieteellisen julkaisun kirjoittamiseen ja hänen teoksiinsa on viitattu yli 3000 kertaa. Tämä on kunnioitettava saavutus.

Anne on tällä hetkellä mukana useissa Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeissa ja olen esimerkiksi seurannut sivusta EU LIFEpeatLandUse (Metsätalouskäyttöön soveltumattomien ojitettujen soiden jatkokäyttö) -hankkeen toimintaa. Olen seurannut mielenkiinnolla, mitä hänen tutkimusryhmänsä tekee luonnon monikäyttöön liittyvissä hankkeissa sekä viime aikoina myös hiilikompensaation parissa.

Esimerkiksi hiilikompensaatiohankkeissa olisi varmasti paljon annettavaa myös turvetuotannosta vapautuvien suopohjien päästökysymyksissä ja haluaisin tutustua tarkemmin heidän kehittämäänsä Yoda-sovellukseen. Minulle on ollut suuri kunnia saada Anne vastaväittäjäkseni.

Seuraavaksi kiitän ohjaajaani prof. Jukka Rintalaa ymmärryksestä ja välittävästä asenteesta ja erityisesti hyvistä neuvoista. Jukka toimii bioprosessiteknikan professorina Tampereen yliopistossa. On ollut etuoikeutettu saadessani työskennellä alallaan ansioituneen professorin ohjauksessa. Jukan ammattitaidosta kertoo mm. se, että emme tavanneet fyysisesti väitösprosessin aikana kuin ehkä kymmenkunta kertaa. Kaikki toimi Skypellä, sähköpostilla, puheluilla, ja whatsapp-viesteillä moitteettomasti kaiken kiireen keskellä! Jukka on taitava ja ihmisläheinen ohjaaja. Jukan julkaisutoiminta on poikkeuksellisen laajaa ja hän on ollut keskeisessä asemassa esimerkiksi suomalaisen ja kansainvälisen biokaasututkimuksen parissa. Ei ole itsestään selvää, että tällaisten konkareiden kanssa pääsee työskentelemään elämänsä aikana. Scopuksen mukaan hänellä on yli 200 tieteellistä julkaisua ja hänen teoksiinsa on viitattu yli 7000 kertaa.

Jukalla on myös ainutlaatuinen kyky saada lauserakenteet siihen muotoon, että ne ovat kaikkien ymmärrettävissä ja ne myös kuulostavat tieteellisesti pätevältä! Tilanteet, joissa en ole itse saanut lauserakenteita kuulostamaan hyvältä, on aina selvinnyt sillä, että Jukka on pyöräyttänyt sanat kohdilleen. Nämä ovat olleet suurimpia ahaa-elämyksiä prosessin aikana.

Olen kiitollinen myös yhteistyöohjaajalleni, yliopistonlehtori Anssi Lensulle Jyväskylän yliopistosta, koska olisin ollut pulassa ilman hänen apuaan ja neuvojaan paikkatietoanalyseissä. Anssilla on käsittämätön osaaminen paikkatieto-ohjelmista ja tilastotieteestä, ja häntä voisi luonnehtia jopa paikkatietoguruksi. Anssi on uskomattoman tarkka ja häneltä saa aina yksityiskohtaisia neuvoja tieteellisten käsikirjoitusten laatimiseen. Anssia on kiittäminen myös tilastomenetelmien käsittelystä.

Haluan kiittää myös prof. Jukka Konttista, joka antoi minulle mahdollisuuden aloittaa jatko-opiskelijana Jyväskylän yliopiston kemian laitoksella olematta kemisti. Konttinen toimii Tampereen yliopistolla polttotekniikan parissa ja on ohjannut monia polttotekniikan alan väitöskirjoja. Konttinen oli työn alkuvaiheessa ensisijainen ohjaajani, kun aloitin jatko-opinnot Jyväskylässä. Sittemmin, kun väitöstyöni ohjautui enemmän paikkatietopuolelle, Konttisen rooli väheni työssäni ja toiseksi ohjaajakseni tuli Anssi Lensu. Tuossa vaiheessa siirryin myös Tampereen teknilliseen yliopistoon ja lopulta Tampereen yliopistoon korkeakoulujen yhdistyttyä.

Erytyiset kiitokset haluan osoittaa SeAMKin erityisasiantuntija Risto Lauhaselle, josta tuli väitöstyöni työelämäohjaaja eli ns. thesis advisor ja työtoverini. Risto on maa- ja metsätaloustieteiden tohtori sekä bioenergian dosentti Helsingin yliopistossa. Risto on jakanut hyviä vinkkejä siitä, kuinka voin yhdistää tutkimuksen teon ja hanketyön ammattikorkeakoulussa. Risto on pitänyt huolta siitä, että olen saanut riittävästi tukea ja apua tutkimuksen tekemiseen. Olen tuntenut, että minusta välitetään, ja Risto on ollut minulle ikään kuin tutkimuksen teon lähiesimies. Olemme tehneet Riston kanssa töitä jo yli viiden vuoden ajan erilaisissa hankkeissa, joista viimeisimmät ovat liittyneet luonnontuotealaan ja hybridienergiantuotantoon eteläpohjalaisissa maaseutuyrityksissä. Hän on ollut verraton hankeosaaja ja kollega reservin kapteenin jämäkkyydellä. Uskon, että en olisi voinut saada parempaa mentoria päivätyössäni.

Haluan kiittää myös apulaisprofessori Prasad Kaparajua Griffith Universitystä, Australiasta. Prasad työskentelee Australiassa Brisbanessa ja on tällä hetkellä yksi Australian biokaasututkimuksen uranuurtajia. Prasad on alun perin prof. Jukka Rintalan oppilaita ja työskenteli väitöstyön alkuvaiheessa Jyväskylän yliopistolla. Prasad oli Konttisen tavoin alkuvaiheeni ohjaaja. Prasad opetti minulle paljon laboratorioanalyseistä ja sitä osaamista tarvitsin biokaasututkimuksissa. Kaikilla näillä edellä mainituille hienoilla ihmisillä on ollut kärsivällisyyttä ohjata minua alusta alkaen.

Haluan kiittää lisäksi dosentti Jyrki Hytöstä Luonnonvarakeskuksesta ja prof. Kalev Seppää Viron maatalousyliopistosta Tartosta, jotka esitarkastivat työni. Olen saanut tutustua Jyrkiin vasta viime aikoina ja olemme päässeet virittämään tutkimusyhteistyötä. Tämä yhteistyökuvio liittyy turvesoiden jatkokäyttökysymyksiin. Jyrkillä on kokemusta turvetuotantoalueiden jälkikäyttötutkimuksista jo 1980-luvulta alkaen. Häntä voi kiistatta tituleerata turvealueiden jatkokäytön guruksi.

Työssä oli avustamassa paljon myös muita henkilöitä. Työn alkuvaiheessa ollessani vielä Jyväskylän yliopistolla minua auttoivat laboratoriohenkilöstö Mervi Koistinen ja Leena Siitonen. Lisäksi laboratoriokokeissa avustivat silloiset Jyväskylän yliopiston opiskelijat Henri Karjalainen, Francesca Renzi, Mikko Hietanen, Tiina Karppinen ja Asseri Laitinen.

Haluan esittää erityiskiitoksen myös SeAMKin erityisasiantuntijan tehtävästä tammikuussa eläköitynyttä Antti Pasilaa, joka toimi SeAMKin Elintarvike ja maatalousyksikön eli nykyisen Ruoka-yksikön yksikönpäällikkönä tutkimuksen alkuvaiheessa. Antilla on ollut Riston tapaan erityinen kannustava ote työtäni kohtaan ja hän on ollut mahdollistamassa työn etenemistä.

Lisäksi haluan kiittää dosentti Tapani Tasasta, tohtori Terhi Junkkaria, Taru Mäkeä, Terhi Ojaniemeä Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Lisäksi Kirsti Mustalahti auttoi osaltaan alkuun pääsyä SeAMKin maakuntakorkeakoulun kautta. SeAMKista karonkassa oli rehtori Tapio Varmola (jäänyt eläkkeelle v. 2020), Ruoka-yksikön yksikönjohtaja Terhi Junkkari ja Ruokayksikön TKI-päällikkö Taru Mäki. Rehtori Tapio Varmolaa haluan kiittää siitä, että SeAMKin henkilökuntaa kannustetaan jatko-opintoihin. Tällä on valtava vaikutus siihen, miten työntekijä kokee asemansa työyhteisössä. Olen kokenut, että väitöskirjaa tekeviä työntekijöitä arvostetaan ja heidän asiantuntijuutta halutaan hyödyntää työyhteisössä. Myös esimiehet puhaltavat tähän yhteen hiileen. Tämä ei ole jokaisessa työyhteisössä itsestään selvä asia. Haluaisinkin, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä lisättäisiin esimerkiksi väitöstöiden kautta. Siinä mielessä SeAMKin ja Tampereen korkeakoulu-yhteisön yhteistyön syventäminen olisi hieno asia.

Ähtärin tutkijahotellitoiminnasta haluan kiittää, Esa Vuorenmaata, joka toimii nykyisin Pandojen parissa Ähtärissä, ja rakentaa tutkimus- ja hanketoimintaa Suomen ja Kiinan välillä. Ennen Ähtärin työtä hän oli rakentamassa Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkijaverkostoa, joka mahdollisti myös minun työskentelyni osittain Ähtärin Tuomarniemen tutkijahotellissa. Lisäksi haluan kiittää myös Jorma Tukevaa ja muita Tuomarniemen työntekijöitä Seinäjoen koulutuskuntayhtymästä. He loivat miellyttävän työympäristön ja tarjosivat ilmaisen huoneen Ähtärissä lähellä eläinpuiston panda-paria.

Seuraavaksi haluaisin kiittää läheisiäni ja jakaa kokemuksia väitöskirjan tekemisestä: Minua varoitettiin useaan kertaan, että väitöstyöhön liittyy valtava työmäärä. Nyt käydessäni itse tuon prosessin läpi, voisin sanoa samat sanat kaikille väitöskirjaa harkitseville. En kuitenkaan missään tapauksessa kadu päätöstä, mutta on totta, että työmäärä todella yllättää.

Väitöstyö on ikään kuin kiirastuli, joka vaivaa arkipäivässä taustalla ja josta et pääse eroon, ennen kuin työ valmistuu. Tähän kokemukseen viittaa myös väitöskirjani esipuheen lopussa oleva runo ”Mitä vannottiin, se pidetty on, yli päämme kun löi tuli laine”. Kyseinen runo on osa Kiirastuli runokokoelmaa, jonka on kirjoittaja talvisodan runoilija Yrjö Jylhä. Runo liittyy oleellisesti myös Soiniin ja omaan sukuhistoriaan, sillä isosetäni, Lauri Laasasenaho oli Yrjö Jylhän komppanian lääkintäkersantti. Yrjö Jylhä oli ns. soinilaisen komppanian komppaniapäällikkö. Komppania koki sodan raskaat miestappiot joulukuussa -39. Lauri Laasasenaho selvisi sodasta, mutta haavoittui. Kaikille ei käynyt kuitenkaan yhtä hyvin ja esimerkiksi vaimoni Mirkan isoäiti menetti tietääkseni sodan verisimpinä päivinä Yrjö Jylhän komppaniassa kaksi veljeään.

Väitöstyössä ei ole onneksi kyse elämästä ja kuolemasta eikä sotakokemuksia voi verrata tutkimustyöhön. Mainitsemassani runon pätkässä yhdistyy kuitenkin kunnioitus menneiden sukupolvien työlle, joka on

mahdollistanut myös tällaisten maalaispoikien vapaan etenemisen opinnoissa. Mutta ehkä se liittyy myös periksiantamattomuuteen ja lupauksen pitämiseen ja täyttämiseen.

Väitöstyö on henkistä taistelua, ja sen todellinen luonne saattaa yllättää. Väitöstyö ei ole tekstin naputtelua tietokoneelle niin, että tiedät heti mitä kirjoittaa, vaan pikemminkin loputonta analyttistä harkintaa, vertaisarvioinnin odottamista, ohjaajien kommenttikierroksia, tekstin sanamuotojen pitkää ajattelua ja pilkun viilaamista!

Tästä syystä prosessi kasvattaa luonnetta, venyttää pitkää pinnaa entistä pidemmälle ja kehittää analyttistä pohdintaa. Voisinkin sanoa, että kaikista merkittävistä lopputuloksista ei ole väitöskirja, vaan se, millaiseksi ihminen kasvaa prosessin aikana. Väittelijän suurin jälki yhteiskunnassa ei ole pariin sataan sivuun rajoittuva kirja, vaan se, mitä hän pystyy tarjoamaan asiantuntijana ympärilleen. Väitellyt voi toimia ympäröivän yhteiskunnan parhaaksi ja jakaa esimerkiksi asiantuntijayhteisöissä kokemuksiaan ja tietoa muulle yhteisölle. Henkilökohtaisesti arvostan suuresti kaikkia prosessin läpikäyneitä.

Asioilla on myös toinen puoli. Karmiva totuus on se, että tohtorit saavat usein lisänimen ”hajamielinen tutkija”. Mielessä saattavat pyöriä kodin pyykkivuorien, viikkosiivouksien tai lastenhoidon sijaan kaavat, päivän polttavat tutkimusaiheet, liikeideat tai vaikkapa analyttinen pohdinta siitä, paljonko biokaasua saisi oman kodin biojätepöytästä! Tämän takia perhe saattaa kokea väitöskirjaa tekevän usein poissaolevana. Pyydänkin samalla sekä kiitos että anteeksi perheeltä, johon kuuluu vaimo Mirka ja lapset Pyry, Aava, ja Sisu. Teidän ei ole ollut helppoa asua zombin kanssa. Tämä työ on omistettu erityisesti teille!

Ja kyllä, meilläkin oli lopulta kasvihuoneessa biokaasulaitos, jolla grillattiin kesällä makkaraa (tästä kirjoitinkin pari vuotta sitten Soinin joulussa)! Olemmekin väitelleet vaimoni kanssa siitä, kuuluuko kasvihuoneessa kasvattaa tomaatteja vai tuottaa biokaasua. Hävisin tämän taistelun Mirkalle kesällä 2019 ja reaktori sai lähteä tomaattien tieltä.

Toisaalta en voi sanoa, etteikö minulla olisi ollut aavistus siitä, mitä väitöstyö toisi tullessaan. Minulla oli etuoikeutena, että olin päässyt seuraamaan isäni, Martti Laasasenahon, väitöskirjaprosessia, joka ei tuntunut olevan aina ruusuilla tanssimista. Lisäksi sain seurata sivusta siskonmieheni Mikko Keskilammen väitösprosessia ja tekniikan tohtoriksi valmistumista.

Haluankin kiittää kaikkia läheisiäni tuesta ja avusta myös arjen pyörittämisessä. Suuri kiitos kuuluu myös tutkimuksessa haastatelluille maaomistajille, jotka antoivat oman panoksensa työn onnistumiseen. Erityiskiitos kuuluu myös anopilleni Merja Teerimäelle, joka on ollut valmis auttamaan lastenhoidossa.”

Väitöstyöni ”Biomass resource allocation for bioenergy production on cutaway peatlands with geographical information (GI) analyses” on luettavissa osoitteessa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1389-0>